

Tárgytematika / Course Description

Szociális gerontológia

ANSZPB2091

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Puli Edit

Félév / Semester: 2018/19/1

Beszámolási forma /

Assesment: Folyamatos számonkérés

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/2/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 0/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

Témakörök

1. Mesék, mítoszok, előítéletek, félelmek, tabuk az öregekkel, öregedéssel kapcsolatban. Az idősügy és az idősök ellátásának társadalmi meghatározottsága. Paradigmaváltás az időspolitika és az idősellátás alakításában („deficit modell” helyett „fejlődés modell”). Erikson életciklus modellje. Bölcsesség és sikeres öregedés.
2. Demográfiai változások Európában és Magyarországon. A megöregedés és kirekesztetté válás veszélyei. Szociális kihívások az idősödő társadalmakban. Társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése, fellépés az ageizmus ellen.
3. ENSZ-alapelvek, időspolitika az EU-ban és nemzetközi szinten. Idősügyi Nemzeti Stratégia Magyarországon és az ezt követő cselekvési tervek kidolgozása. Társadalmi részvétel és megbecsültség. A generációk közötti kapcsolat. Az idősök, mint az időspolitika alakításának aktív résztvevői. Civil világ, közösségi élet, öngyógyító mozgalmak és önkéntesek. Társadalmi szemléletformálás.
4. Az idősök helyzete ma Magyarországon. Idősödés, várható élettartam, a háztartások és a családok összetételének változásai. Gazdasági aktivitás, jövedelem és fogyasztás. Időfelhasználás, mindennapi aktivitás. Időskori sport, kulturális és egyéb közösségi tevékenységek. Élethosszig tartó tanulás, felnőttképzés és az e-kommunikáció. A hitélet és a spiritualitás jelentősége.
5. Szociális szolgáltatások rendszere és az alapellátás formáinak ismertetése. Idősök otthon: megszokott környezet, nagyobb biztonság. Információkövetítés és információhiány. Szükségletfelmérés. Alapellátási nehézségek. (A jelenlegi ellátások kritikai elemzése.) Hozzáférés az ellátásokhoz és a speciális problémákra és a sajátos szükségletekre is reagáló formák. (Mozgásukban és aktivitásukban akadályozott idősök, gyógyíthatatlan betegségben szenvedők szükségleteihez igazított ellátási formák hiánya és/vagy kialakításának lehetőségei. Átmeneti elhelyezés és rehabilitáció.)
6. Szociális szolgáltatások rendszere és az időskorúak bentlakásos intézményi ellátása. Bekerülési feltételek. A szociális munkás tevékenységi területei a bentlakásos intézményekben. Intézményfenntartók, költségek, normatívák, finanszírozás és kontroll. A Számvevőszék vizsgálatai. Az idősök jogai az intézményekben. Az OBH jelentései, az

ellátott-jogi képviselők munkája.

7. Egészségi állapot, a betegségkockázatok mérséklése. Prevenció és a szűrővizsgálatok, egészségfejlesztő programok jelentősége. Egészségügyi és szociális intézmények, szolgáltatások, integrált ellátási lehetőségek. Interprofesszionalitás megvalósítása alapvetően az egészségügy és a szociális szolgáltatások területén. Ápolás, otthonápolás, otthoni szakápolás. Az emberi méltóság és a funkcionális önállóság megőrzése.

8. A szociális munkások/szociálpedagógusok sajátos feladatai, szerepük a többgenerációs családok és az idős emberek segítésében. Krízis és krízisintervenció. A bántalmazás, elhanyagolás és az áldozattá válás veszélyei.

9. **Mentálisan hanyatló idősök ellátása és a hozzátartozók segítése. Demenciával küzdők és az Alzheimer kórban szenvedők ellátása, az állapotromlás késleltetése. A hozzátartozókkal végzett munka. Egyesületek, civil szerveződések.**

- **Demencia fogalma(i)**
- **Fajtái**
- **Kockázatai**
- **Megelőzési lehetőségei, "dió és tangó"**
- **Stádiumai, prognózisok**
- **Tünetek és felismerés, korai felismerés**
- **Ellátórendszer, betegutak: egészségügy**
- **Ellátórendszer, ellátotti utak: szociális**
- **Alternatív szolgáltatások: Alzheimer Café, Demenciabarát közösség projekt Móvár, humor és demencia (az ausztrál példa), ápolási-gondozási-segítő szemléletek, új megközelítések: "jóbarát modell", séta a demenciával érintettekért, "életút megismerés, "személyes zene", "esetnapló E/1" stb., új technológiák: padlók, falak, terek, applikációk (a francia példa) stb.**
- **Hozzátartozókkal és primer gondozóval végzett munka lehetőségei**
- **Felkészülés a demenciára: hozzátartozók, primer gondozó és betegek**
- **Aktuális konferencia-ismeretek, új és megújabb kérdések, problémák, dilemmák és megoldási lehetőségek.**

10. A halál és a gyász. A halálokok változásai. „Kapuk az öregek halálához.”(Nuland) Gyászmunka. Szociális munka haldoklókkal és hozzátartozóikkal.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

A hallgatókkal szemben támasztott követelmények:

- 1) Az órák 80%-án kötelező a jelenlét, a katalógus alapján ennek hiányában az aláírás megtagadható.
- 2) Aktív, alkotó, gondolkodó és konstruktív kritikai gondolkodás, interaktivitás, amely a vizsgajegyet felfelé tudja kerekíteni.
- 3) A vizsga alapja egy saját, szakmai és tudományos érdeklődéshez szabott téma kiválasztása és kreatív feldolgozása, prezentációja. Tartalom: témaválasztás, annak indoklása, kifejtése, módszerek, gyakorlati tapasztalatok, elméleti tudások, szakmai reflexiók a szociális munka/szociálpedagógia kompetenciái tekintetében, kérdések. Forma: szabadon választott film, dokumentumfilm, vitaműsor, közírótól származó cikk, szakirodalom, gyakorlati tapasztalás, eset(részlet), a félévhez kapcsolódó terepóra, egyéb kurzushoz kapcsolódó terepóra/oktatási segédanyag, szépirodalom, képzőművészeti alkotás, színházi előadás stb. perezentatív feldolgozása a kreatív technikák bármelyikével: vers, színdarab, festmény, kerámia, zene, tánc, papírtechnikák stb. 20 perc+5 perc diskurzus. HI: vizsgaidőszak, vizsganap.

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Kötelező irodalom

Juhász Ágnes (2014): Memóriaőrző. Útmutató a demenciával élő betegek gondozásához Balassi Kiadó Kft.

Juhász Ágnes (2018): Demencia szakápolás. Érezni. Érteni. Tudni! Balassi Kiadó Kft.

Baltes, Paul B. – Smith, Jacqui – Staudinger, Ursula M. (2000): Bölcsesség és sikeres öregedés. In: Czigler István (szerk.): Túl a fiatalságon. Megismerési folyamatok időskorban. Bp., Akadémiai

Fülöp Márta (2004): Versengés időskorban szociálpszichológiai és pszichoanalitikus megközelítésben. In: Életciklusok. Szerk.:Pető Katalin Bp., Animula (57-78 old.)

Giczi Johanna – Sági Gábor (szerk.) (2004): Időskorúak Magyarországon. Bp., KSH (Az „Előszó” és az összefoglalók áttekintése.)

Guillemard, Anne-Marie (1999): Megöregedés és kirekesztetté válás. Szociológiai Figyelő, 100–108. oldal

Gyukits György (2003): A gyászolók szociális támogatása. In: Pilling János (szerk.): A gyász. Bp., Medicina

Hablicsek László-Pákozdi Ildikó(2004): Az előregedő társadalom szociális kihívásai. Esély, 2004.3.sz. (87-120 old.)

Idősügyi Nemzeti Stratégia. (2009) Szociális és Munkaügyi Minisztérium

Iván László: A sikeres öregedés rendszerszemlélete(2006) In.: Imre Sándor – Fábíán Gergely: Öszülő társadalmak Nyíregyháza, DEEFK (9-15 old.)

Kravalik Zsuzsanna (2004): Az időspolitikai gyakorlata az Európai Unióban közösségi és tagállami szinten. In: Idősbarát önkormányzatok 2005.Bp.,ICSSZEM (309-375 old.)

Nuland, B. Shervin(2002):Hogyan halunk meg? Bp., Akkord Kiadó (80-104 old. valamint a 105-132 old.)

Rácz Andrea – Hajós Zsófia (2003): Care Work nemzetközi idősellátás-kutatás hazai tapasztalatai. Kapocs, 2003. augusztus (20-34 old.)

S. Molnár Edit (2004):Az időskorú népesség főbb jellemzői és életkörülményei. In: Idősbarát önkormányzatok 2005. Bp., ICSSZEM (9-54 old.

Szociálpolitikai kihívások Európa idősödő társadalmában – az Európa Tanács 1591.sz. ajánlása.(2003) Kapocs, 2004. február (54-58 old.)

Tariska Péter (szerk.) (2002): Kortünet vagy kórtünet? Mentális zavarok időskorban. Bp., Medicina (438-461 oldalak)

Turai Tünde (2010): Öreg ember nem vénember! Idősek társadalom-néprajzi szempontból. Bp., Balassi Kiadó (24-146 oldalak)

Tankönyvként használható

Semsei Imre (2008): Gerontológia. Nyíregyháza, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

(Szociális szakemberek számára a könyv „Szociális gerontológia” című fejezete)

Ajánlott olvasmányok

Aktív időskor. Tanulmánykötet.(2008) Bp., KSH - SZMM

Bruckmüller, Maria (2006): Életminőség és szolgáltatások. Alapszükségletek időskorban. In: Időskorú értelmi fogyatékos emberek kísérése, segítése. Bp., Akadémiai Kiadó (41-133 old.)

Cars, Jane – Zander, Brigitta (2009): Szellemileg leépült idősök gondozása. Tegyük könnyebbé az együttélést! Bp., Animus

Csoó Lászlóné(2002): Alzheimer-kórban szenvedők gondozási módszerei. In: Új terápiás programok. Periféria Füzetek. 2002 május. NCSSZI – SZCSM (137-147 old.)

Daróczi –Spéder (szerk.) (2000): A korfa tetején. Az idősök helyzete Magyarországon. Bp., NKI., Kutatási jelentések.

Dobossy Imre – S. Molnár Edit – Virágh Eszter (2003): Öregedés és társadalmi környezet. Bp. KSH – NKI (Összefoglalás és következtetések. 153-160 old.)

Forrai-Gyuris –Hronyecz-Ladányi (2002): Az idős emberek ellátása. Kapocs, 2002.2.sz. 24-41 old.

Gáthy Vera (2001):A kliensjogok védelmében. In: Minőségbiztosítás és szociálpolitika. Bp., Föv.Módsz. Oszt., (55-68 old.)

Geriatricai kézikönyv.(1997) MSD., Bp., Melania KFT., 1409-1417 old.

Az idős emberek szociális ellátásának mentálhigiénés feladatai.(2003) Bp., NCSSZI. (94-126 old.)

Iván László (2002): Az életminőség védelme a krónikus betegségekben és öregkorban. In: Élethelyzet – életminőség, zsákutak és kiutak. Bp., MTA

Kovács Mónika (szerk.) (2003): Időskori depresszió és szorongás. Bp., Springer

Kovács Zsolt (2002): Szolgáltatástervezési koncepció. Szociális menedzser, 2002, 2.sz. 2-4 old.

Kübler-Ross, E. (1988):A halál és a hozzá vezető út. Bp., Gondolat (394-430 old.)

Marton István (2008): Korkontroll. Bp., HVG Könyvek

Pilling János(2003):Gyász. In: Kovács Mónika (szerk.) Időskori depresszió és szorongás. Bp., Springer (108-115 old)

Polcz Alaine(2005): Együtt az eltávozottal. Pécs, Jelenkor

Sulyokné Baranyi Erzsébet(2000):Demens lakók intézeti ellátása franciaországi tapasztalat alapján. In: „Szociálpolitikánk az ezredfordulón, helyünk Európában” című tudományos szakmai konferencia előadásai. Sopron, 2000. (107-115 old.)

Széman Zsuzsa – Pottyondi Péter (2006): Idősök otthon. Megszokott környezetben, nagyobb biztonságban. Bp., MMSz -MTA SZK (PDF formátum letölthető www.gov.szmm)

Tariska Péter (szerk.) (2002): Kortünet vagy kórtünet? Mentális zavarok időskorban. Bp., Medicina

Tattelbaum,J. (1998): Bátorság a gyászhoz. Bp., Pont

Urbanekné László Judit (1995): Alternatívák az idősgondozásban. Esély Füzetek 2. 1995. 89-106 old.

Üzenet a társadalomnak az öregedéstről. (1999) Bp., Soros Alapítvány, 1999. Szociális munka idősekkel. 1999 – 2000

Vass Mónika(2002): Demens betegek foglalkoztatása az időskorúak otthonaiban. In: Új terápiás programok. Periféria füzetek 2002. május. NCSSZI – SZCSM (151-162 old.)